

การปฏิบัติตนของสตรีไทยในมายาคติด้านความงามตามหลักธรรมในพุทธศาสนา
STUDY OF THE PRACTICES OF THAI WOMEN IN THE MYTHS OF BEAUTY
IN ACCORDANCE WITH THE DHARMA PRINCIPLES IN BUDDHISM

กชพร ศิริบุตร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Kochporn Siriboot

Mahachulalongkornrajavidyalaya University KhonKaen Campus

Corresponding Author, E-mail: boontasiri89@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดเรื่องความงามในพระพุทธรูปศาสนา 2) ศึกษาแนวทางการปฏิบัติตนของสตรีไทยในมายาคติด้านความงามตามหลักธรรมในพุทธศาสนาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเก็บรวบรวมจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 25 รูป/คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงพรรณนาตามหลักอุปนัยวิธี

ผลการวิจัยพบว่า

1. แนวคิดความงามในพระพุทธรูปศาสนา พบว่า 1) ความงามที่เป็นคุณค่าแท้ ได้แก่ ความงามภายในจิตใจของสตรีที่ประกอบด้วย ศีล สมาธิ และปัญญา 2) ความงามที่เป็นคุณค่าเทียม ได้แก่ ความงามภายนอกที่เกิดจากรูปลักษณ์ทางกายภาพที่เกิดโดยธรรมชาติ และการตกแต่งทางศัลยกรรมในลักษณะที่เป็นมายาคติ

2. แนวทางการปฏิบัติตนของสตรีไทยฯ พบว่า สตรีไทยต้องปฏิบัติตนตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา และตั้งจิตในกุศลธรรม และเว้นสิ่งที่เป็นอกุศล ส่วนการปฏิบัติตามมายาคตินั้นให้ยึดกฎไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แม้ว่าความงามนั้นจะตกแต่งได้ด้วยการทำศัลยกรรมแต่ความงามดังกล่าวก็ตกอยู่ในกฎของไตรลักษณ์ เมื่อสตรีเข้าใจสภาวะเช่นนี้ทุกซ่ทั้งปวงก็จะไม่เกิด ด้วยวิธีการนี้จึงเป็นการปฏิบัติตนของสตรีไทยในมายาคติด้านความงามตามหลักธรรมในพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง

คำสำคัญ: สตรีไทย; มายาคติ; ความงาม; หลักธรรม

* ได้รับบทความ: 26 สิงหาคม 2564; แก้ไขบทความ: 23 ธันวาคม 2564; ตอปรับตีพิมพ์: 29 ธันวาคม 2564

Received: 26 August 2021; Revised: 23 December 2021; Accepted: 29 December 2021

Abstract

This research is a qualitative research. The objectives were 1) to study the concepts and views on beauty in Buddhism; 2) to study the practices of Thai women in the myths of beauty in accordance with the Dharma principles in Buddhism. This is a qualitative research by collecting from documents. Related research and in-depth interviews with 25 person. The obtained data were interpreted by using descriptive analysis based on the inductive reasoning principles.

The research results were as follows:

1. The concept of beauty in Buddhism found that 1) beauty that is intrinsic value is the beauty within a woman's mind that consists of precepts, concentration, and wisdom; 2) beauty that is artificial value: external beauty that arises from physical appearance. born naturally and cosmetic surgery in a mystical manner.

2. The practice guidelines of Thai women found that Thai women had to practice according to the three principles of morality, concentration, wisdom, and focus on virtuous dharma. and refrain from anything that is unwholesome As for the practice of mysticism, adhere to the Trilak law, which is Anicca, Dukkha, Anatta. Even though beauty can be decorated with plastic surgery, such beauty falls within the rule of the Trinity. When a woman understands this state, all suffering will not arise. In this way, it is the correct practice of Thai women in beauty myths according to Buddhist principles.

Keywords: Thai Women; Myths; Beauty; Principles of Dharma

บทนำ

ในประวัติศาสตร์นับตั้งแต่มีมนุษย์เกิดขึ้นในโลกนี้ ได้มีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องจากสภาพร่างกายที่คล้ายกับมนุษย์วานร จนกระทั่งเป็นมนุษย์รูปร่างหน้าตาอย่างในปัจจุบันโดยมีอวัยวะหลัก 32 ประการ ประกอบเป็นร่างกาย แต่ยังคงมีความแตกต่างของร่างกายในรายละเอียด ไม่ว่าจะเป็นตา จะเป็นตากลม ตาดี ตาโต ปาก จะมีปากกว้าง ปากเฉ่ ปากใหญ่ จมูกจมูกแบน จมูกงุ้ม จมูกโด่ง เหล่านี้เป็นต้น ความแตกต่างเหล่านี้ในพระพุทธศาสนา ได้กล่าวไว้ว่าสืบเนื่องมาจากกรรม เป็นเครื่องจำแนก ดังพุทธพจน์ที่ว่า “สัตว์ทั้งหลาย มีกรรมเป็นของตน มีกรรมเป็นทายาท มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมย่อมจำแนกสัตว์ทั้งหลายให้แล้ว และดีต่างกัน” (ม.อ. (ไทย) 14/289,297/350,356) นอกจากนี้ความงามนั้น

เป็นรูปลักษณะภายนอกที่มนุษย์เฝ้าหาเป็นสภาวะทางอารมณ์ที่ดี ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน ปิติยินดี ชาวพุทธเชื่อว่าความงามเป็นผลมาจากบุญกุศลที่เคยสร้างจึงส่งผลให้เกิดเป็น ผู้รุกรามมีกล่าวไว้ในคุณสมบัติของเทวดามีวรรณะงดงามเปล่งรัศมีให้สว่างทั่วพระเชตะวัน เพื่อไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าถึงที่ประทับ (ส.ส. (ไทย)7/34/43) หลักทางพระพุทธศาสนา มุ่งเน้นให้คนมีความงามภายใน ในสมัยพุทธกาลเคยกล่าวถึงเรื่องการ หลงความงามในรูปของพระสงฆ์ ชื่อวัฏกสิเถระและพระพุทธองค์ได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการเตือน “ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเรา” และทรมานด้วยการขับไล่ให้ไปจำพรรษาห่างไกลและได้บรรลุเป็นพระอรหันต์เมื่อหมดความหลงในรูป (ที.ม. (ไทย)10/381/314- 315)

ด้วยธรรมชาติที่มนุษย์มีความแตกต่างกันเรื่องรูปร่างหน้าตา สังคมแต่ละสังคมจึงมีค่านิยม เรื่องรูปร่างหน้าตา ความสวยงามตามแต่มาตรฐานของสังคมกำหนด คนที่รูปร่างหน้าตาไม่ได้ตามมาตรฐานของสังคมกำหนด จะถูกมองว่าเป็นคนไม่สวย ทำให้มีความไม่พอใจในรูปร่างหน้าตาของตนเอง และพยายามทำให้ตัวเองสวยงามตามมาตรฐานของสังคมนั้น ๆ และแนวคิดเกี่ยวกับความงามในพระพุทธศาสนา เถรวาทถือว่า เป็นคุณค่าของร่างกายอย่างหนึ่งเหมือนกัน ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย การที่สุขโสมนัสเกิดขึ้นเพราะอาศัยความงามความเปล่งปลั่ง นี้ชื่อว่า เป็นคุณแห่งรูปทั้งหลาย” (ม.ม. (ไทย) 12/171/172) นอกจากนี้ ยังมีความงาม 5 อย่าง คือ (1) มีผิวพรรณงาม (2) มีเนื้องาม (มีมือ เท้า และริมฝีปากแดงงาม) (3) มีเล็บงาม (4) มีฟันงาม (5) มีวัยงาม (แม้จะมีอายุ 120 ปี ก็ยังคงงามเหมือนหญิงสาวอายุ 16 ปี) (ที.สี.อ. (ไทย) 1/426/314) จัดเป็นความงามทางกายแต่สภาพสังคมปัจจุบันเป็นสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีการแข่งขันในทุก ๆ ด้าน จบการศึกษาก็ต้องมาแข่งขันเรื่องการทำงาน เพื่อให้สามารถเข้าทำงานในบริษัทที่มีความมั่นคง มีชื่อเสียง และทำให้ตนเองมีเงินเดือนสูง มีความก้าวหน้าในอาชีพการงาน มีฐานะความร่ำรวย มีหน้าตาสวยงามถูกใจเพศตรงกันข้าม จึงเสริมแต่งหน้าตา รูปร่างให้เป็นที่ต้องการ ทั้งนี้เพื่อให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นการสร้างรูปแบบของสังคมเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญด้านวัตถุมากกว่าจิตใจห่างไกลคุณธรรมทางด้านจิตใจมากขึ้น (มณีพรรณ เสกธีระ, 2553 : 1-2)

นอกจากนี้ในทางพระพุทธศาสนาได้แบ่งระดับของความงาม ออกเป็น 3 ระดับ สรุปได้ว่า ระดับของความงามในทางพระพุทธศาสนา 1) ความงามในเบื้องต้น คือมีศีลสมาธิและวิปัสสนาถือว่าเป็นเบื้องต้น ผลแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย 2) ความงามในท่ามกลาง ความงามท่ามกลางการปฏิบัติธรรมที่เกิดสมาธิเพ่งพิจารณาอยู่จะทำให้เข้าใจด้วยปัญญาความจริงรูปมีความประณีต และไม่ประณีต หยาบว่าเป็นเพียงการมีสมมติบัญญัติชายหญิง 3) ความงามในระดับสูงสุด นิพพานเป็นที่สุด ชื่อว่าความงามในที่สุด พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรม (วิ.ม. (ไทย) 4/15/22)

โลกยุคใหม่ความงามสามารถกำหนดได้ตามใจปรารถนาของผู้คนที่มีกำลังทรัพย์และพอใจด้วยวิธีการศัลยกรรมโดยมีเหตุปัจจัยหลายประการที่นำไปสู่การทำศัลยกรรม เนื่องจากในปัจจุบันมีคลินิกศัลยกรรมความงามเกิดขึ้นมากมาย มีการโฆษณาทุ่มทุนจ้างดารามาเป็นพรีเซ็นเตอร์ แข่งขันกันลดราคา

วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น 245
ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม 2564

จัดโปรแกรมขึ้น ไม่ว่าจะในสื่อหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุหรือในนิตยสาร และสื่อโซเชียลเน็ตเวิร์ค จากจุดนี้ แสดงให้เห็นว่าการทำศัลยกรรมความงามกำลังเป็นที่นิยมยอมรับในสังคมไทย โดยมุ่งเน้นแต่การพัฒนาความงามภายนอก ทำศัลยกรรมความงามเป็นการส่งเสริมให้คนยึดติดอยู่แต่รูป หลงมัวเมาอยู่กับสิ่งที่ไม่เที่ยง เพราะความงาม ที่ได้รับการทำศัลยกรรมความงามไม่สามารถคงทนอยู่ได้ตลอดไป ย่อมเสื่อมสลายไปตามกาลเวลา แตกต่างจากการพัฒนาความงามภายในหรือจิตใจ ปฏิบัติตนตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ซึ่งความงามนี้จะอยู่ คงทนและยั่งยืน การทำศัลยกรรมความงาม คนที่ต้องการจะทำว่าถ้าจะทำก็ต้องยอมรับความเสี่ยงให้ได้ ไม่ว่าจะเป็ความเสี่ยงจากการแพ้ยา สารเคมี เสี่ยงกับผลที่ออกมาไม่เป็นไปตามความต้องการ และต้องยอมรับให้ได้ว่า สิ่งที่คุณทำออกมาแล้วนั้นมันจะไม่คงอยู่ในสภาพนั้นตลอดไป ย่อมเสื่อมสภาพไปตามกาลเวลาความงาม ภายในจิตใจ อดทน สงบเสงี่ยม เรียบร้อย คนที่หน้าตาดีไม่ได้หมายความว่าจะเป็นคนดีหรือนิสัยดีเราควรมองลึกเข้าไปถึงจิตใจอุปนิสัยไม่ควรตัดสินใครแต่เพียงภายนอก นอกจากนี้ควรมีศีลเพราะศีลจะเป็นเครื่องมือประคับประคอง ให้เป็นคนดี ไม่ประพฤติชั่ว ความดีจะทำให้เราอยู่ในสังคมนี้ได้โดยไม่ต้องเสียเงินหรือเจ็บตัวกับการทำศัลยกรรมความงาม ซึ่งอาจต้องใช้เวลากว่าคนในสังคมจะเห็นถึงความดี แต่เมื่อได้เห็นความดีนี้แล้วความดีจะติดตัวเราไปตลอด และจะเป็นผลดีกับตัวเราเอง ในระยะยาว (จงจิต พานิชกุล, 2557)

การศัลยกรรมความงามนับได้ว่าเป็นเรื่องที่ได้รับคามนิยมเป็นอย่างสูงในสังคมปัจจุบันเหตุแห่งการศัลยกรรมความงามต่างจากในอดีตที่ทำการศัลยกรรมเป็นการปรับแก้ข้อบกพร่องทางกาย ความพิการจากการสงคราม ความพิการจากอุบัติเหตุ หรือ ความพิการอันเกิดจากจารีตประเพณีพื้นถิ่นอย่างกรณีข้างป็นหม้อตระกูล โคมะ (Kumar) เป็นผู้ม่ี่ชื่อเสียงในการเสริมจมูกให้สตรีมีขู้ที่ถูกตัดจมูกทิ้งหลายพันปีมาแล้ว (กัลยา คิดก่อนทำ, 2554 : 7) แนวโน้มในการทำศัลยกรรมในปัจจุบันมีสถิติที่ค่อนข้างชัดเจนว่า คนที่ได้ทำศัลยกรรมแล้วจะไม่หยุดการกระทำเพียงครั้งเดียวจะต้องมีครั้งที่สอง ครั้งที่สามต่อเนื่องไปเป็นการเสพติดความงามมองว่าข้อบกพร่องทุกส่วนในร่างกายสามารถแก้ไขได้ด้วยมือหมอ ส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกใช้บริการเนื่องจากสถานที่บริการที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก สาเหตุในการเลือกใช้บริการเพื่อดูแลและคงสภาพผิวพรรณให้มีสุขภาพดีอยู่เสมอ (กรัณย์พัฒน์ อิมประเสริฐ, 2554)

ฉะนั้น จากปัญหาดังกล่าวมานั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาแนวทางการปฏิบัติตนของสตรีไทยในมายาคติด้านความงามตามหลักธรรมในพุทธศาสนา เพื่อศึกษาแนวคิด และทัศนะ เรื่องความงามในพระพุทธศาสนา เพื่อศึกษาค่านิยมความงามของสตรีไทยในปัจจุบัน เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติตนของสตรีไทยในมายาคติด้านความงามตามหลักธรรมในพุทธศาสนา และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตของปัจเจกบุคคล นอกจากนี้ยังเป็นไปเพื่อการดำเนินชีวิตที่ติงามในสังคมด้วยความไม่ประมาท

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องความงามในพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติตนของสตรีไทยในมายุคติด้านความงามตามหลักธรรมในพุทธศาสนา

วิธีดำเนินการวิจัย

1) รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บข้อมูลจาก การสังเกต แบบมีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก

2) กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ : มีจำนวน 25 รูป/คน (ตามข้อ 4.4)

3) การสร้างเครื่องมือ และการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews) และแบบสังเกต แบบมีส่วนร่วม อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ กล้องถ่ายรูป สมุดจดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายวิดีโอ ในการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการสร้างแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วมมีขั้นตอนในการการสร้างเครื่อง และการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามชื่อ วัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตนของสตรีไทยในมายุคติด้านความงามตามหลักธรรมในพุทธศาสนา เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2.2) ข้อมูลที่ได้มาจากขั้นตอนที่ 1 มาเป็นประเด็นคำถามแบบสัมภาษณ์ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ

2.3) ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.4) นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านพิจารณาความเหมาะสมและความถูกต้องตามเนื้อหา ภาษา และความสอดคล้องเกี่ยวกับประเด็นคำถาม

2.5) เพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบก่อนนำไปเก็บข้อมูล

4) การเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

4.1) นำหนังสือจากศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีผู้พระสงฆ์ ผู้ดูแลผู้ป่วยติดเตียง และหน่วยงานราชการ เป็นต้น เพื่อขออนุญาต เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในการสัมภาษณ์เชิงลึก

4.2) สร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลหลัก และกลุ่มเป้าหมาย พบปะพูดคุยเพื่อสร้างความคุ้นเคย แจงวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.3) กำหนดนัดหมายวันเวลาที่ดำเนินการสัมภาษณ์ที่แน่นอนเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เตรียมตัว และเตรียมเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.4) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมาย ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก และบุคคลอื่นๆ โดยใช้วิธีการบันทึกเทป จดบันทึก และการสนทนากับกลุ่มเป้าหมาย

5) การตรวจตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม มาตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการสามเส้า โดยการนำเอาข้อมูลที่ตรงกันมาการแปรความ การตีความ และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1) แนวคิดเรื่องความงามในพระพุทธศาสนา สรุปลงได้ว่า การส่งเสริมคุณค่าตามแนวคิดและทัศนะเรื่องความงามในพระพุทธศาสนา แบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ 1) คุณค่าแท้ ความงามภายในอันเป็นความงามที่อยู่ที่จิตเป็นสำคัญ สตรีไทยจะมีคุณค่าความงามได้ ต้องเป็นสตรีไทยที่มีการปฏิบัติตนเป็นกุลสตรี มีกิริยามารยาทงดงาม ทำอาหารอร่อย พุดจาไพเราะอ่อนหวาน รู้จักกาลเทศะ ประพฤติตนตามกรอบประเพณี และหลักปฏิบัติอันดีตามคติของไทย มีศีล มีจริยวัตรอันงาม และมีปัญญา รู้เหตุรู้ผลอันถ่องแท้ เพียบพร้อมด้วยคุณธรรม ให้ความสุข ความอบอุ่น ความสบายใจแก่บุคคลผู้เข้าใกล้คบหาสมาคม ให้ความรู้สึกที่ดีกับเพื่อนมนุษย์ด้วยกันซึ่งเป็นความงามจากภายในอันเป็นคุณสมบัติของความงามที่แท้จริง 2) คุณค่าเทียม ความงามภายนอกอันหมายถึงมายาคติด้านความงามของการทำศัลยกรรมความงาม ความงามภายนอกที่ยึดถือรูปลักษณะวัตถุทางกายภาพที่ไม่มีแก่นสาร ไม่มีความคงทนถาวร ตกอยู่ภายใต้กฎแห่งไตรลักษณ์ เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาคุณค่าจึงเสื่อมถอยลดลงจึงถือได้ว่าความงามภายนอกเป็นเพียงคุณค่าเทียม แนวคิดมายาคติด้านความงามของการทำศัลยกรรมความงามก็เช่นกัน เมื่อพิจารณาอย่างแยกแยะแล้วจะเห็นว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือความไม่เที่ยงแท้แน่นอน ไม่คงทน ไม่มีแก่นสาร แต่นั่นเป็นแนวคิดเฉพาะทางด้านโลกุตตรวิสัย หากพิจารณาตามแนวคิดเฉพาะทางด้านโลกียะวิสัยก็จะเห็นคุณค่าและความสำคัญของความงามภายนอกหรือมายาคติด้านศัลยกรรมความงาม เมื่อเราพิจารณาถึงประโยชน์ในปัจจุบัน ก็จะเห็นคุณค่าในหลายด้าน อาทิ 1) ด้านบุคคล มายาคติด้านศัลยกรรมความงามสร้างคุณค่าในระดับบุคคลอย่างมาก กล่าวคือ การทำศัลยกรรมความงามทำให้บุคคลเกิดความมั่นใจในตนเอง กระทำการทำงานให้บรรลุเป้าหมายได้ง่ายขึ้น และเป็นที่ยอมรับในสังคม 2) ด้านสังคม มายาคติด้านศัลยกรรมความงามสร้างคุณค่าในสังคมให้น่าอยู่เมื่อผู้คนต่างยอมรับในมายาคติ 3) ด้านเศรษฐกิจ มายาคติด้านศัลยกรรมความงามสร้างคุณค่าในระดับเศรษฐกิจได้อย่างมหาศาล ความงามภายนอกหรือมายาคติด้านศัลยกรรมความงามจึงมีคุณค่าต่อประโยชน์ปัจจุบันในเชิงโลกียะวิสัย

2) แนวทางการปฏิบัติตนของสตรีไทยในมายาคติด้านความงามตามหลักธรรมในพุทธ สรุปลงได้ว่า แนวคิดมายาคติด้านการศัลยกรรมความงามซึ่งจัดเข้าในหมวดความงามภายนอกอันเป็นสภาพธรรมที่ไม่งาม อันมีเหตุประกอบขึ้นด้วย กิเลส อกุศล อวิชชา เป็นต้น ไม่สามารถอนุโลมเข้าในความงามตามคติทาง พระพุทธศาสนาทั้ง 3 ด้านได้ เพราะความงามตามคติทางพระพุทธศาสนาทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วยความงาม ในเบื้องต้น ความงามท่ามกลาง และ ความงามในที่สุด เป็นความงามในที่สุดพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรม งามด้วยความเป็นสภาพธรรมที่เป็นนามธรรมที่เป็นสภาพธรรมฝ่ายดี คือ กุศลธรรม มีปัญญา ซึ่งเป็นสภาพ ธรรมที่ตรงกันข้ามกับแนวคิดมายาคติด้านการศัลยกรรมความงาม แต่การปฏิบัติตนรักษาศีลสังวรสำรวม กายวาจาอันเป็นความงามในเบื้องต้นนั้น แสดงผลออกมาในลักษณะเชิงรูปธรรม ซึ่งแนวคิดมายาคติด้าน การศัลยกรรมความงามสามารถแก้ไขปรับปรุงสรีระทางกายภาพให้มีบุคลิกภาพภายนอกที่ดีเสมือนเป็น ผู้มีศีลนั่นเอง สารสำคัญของกระบวนการหาคคุณค่าทางสุนทรียะนั้นคือ เป็นผลที่เกิดจากกระบวนการหา คคุณค่าไม่ใช่เป็นสิ่งที่มียู่ก่อน คุณค่าทางสุนทรียะมิใช่สิ่งเดียวกันกับสิ่งที่เรารู้ซึ่งมีอยู่ตามธรรมชาติของมัน ในขณะที่คุณค่านั้นเกิดจากความรู้จักคุณค่าของเรา ตัววัตถุเองนั้นก็มิใช่ตัวคุณค่าและจะกลายเป็นสิ่งที่ มีคุณค่าขึ้นมาได้ก็ต่อเมื่อ เรารู้จักคุณค่าของมันตามระดับความพอใจทางสุนทรียะของเราและเปลี่ยนแปลง ได้ตามหลักเกณฑ์ที่ใช้เป็นมาตรฐานในการประเมินคุณค่าแม้ว่าจะมีทฤษฎีใหม่ ๆ ที่มีเหตุผลหนักแน่นน่า เชื่อถือเป็นอย่างมากก็ตามแต่ก็ยังมิชอบพร่องในเรื่องที่ถือว่าความงามเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ระหว่างความ สัมพันธ์ของตัวบุคคลและวัตถุซึ่งต้องใช้หลักเกณฑ์มากมายซึ่งข้อพิจารณาประกอบโดยหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เหล่านั้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้เสมอตามเงื่อนไขปัจจัยของบุคคลผู้ตัดสินทำให้ในที่สุดแล้วเราก็ไม่สามารถ หาข้อสรุปที่แน่นอนชัดเจนอย่างเด็ดขาดได้เช่นเดียวกัน เมื่อใช้หลักไตรลักษณ์เข้าไปพิจารณาในเรื่องมายา คติด้านศัลยกรรมความงาม ก็จะเห็นว่าแนวคิดมายาคติด้านศัลยกรรมความงามเป็นสิ่งไร้ซึ่งสาระัตถะงาม มายาคติด้านศัลยกรรมความงามที่ยึดถือรูปลักษณ์วัตถุทางกายภาพที่ไม่มีแก่นสาร ไม่มีความคงทนถาวร ตกอยู่ภายใต้กฎแห่งไตรลักษณ์เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาคุณค่าจึงเสื่อมถอยลดลงจึงถือได้ว่าความงาม ภายนอกเป็นเพียงคุณค่าเทียม แนวคิดมายาคติด้านความงามของการทำศัลยกรรมความงามก็เช่นกัน เมื่อพิจารณาอย่างแยบคายแล้วจะเห็นว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือความไม่เที่ยงแท้แน่นอน ไม่คงทน ไม่มีแก่นสาร

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติตนของสตรีไทยในมายาคติด้านความงาม ตามหลักธรรมในพุทธศาสนา” ผู้วิจัยได้พบประเด็นที่น่าสนใจหลายประเด็น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำประเด็น ที่น่าสนใจเหล่านั้นมาเพื่อทำการอภิปรายผล ดังนี้

1) ความงามในพระพุทธศาสนา แบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ 1) ความงามที่เป็นคุณค่าแท้ ได้แก่ ความงามภายในอันเป็นความงามที่อยู่ที่จิตเป็นสำคัญ สตรีไทยจะมีคุณค่าความงามได้ ต้องเป็นสตรีไทยที่มีการปฏิบัติตนในหลักปฏิบัติอันดีตามคติของไทย มีศีล มีจริยวัตรอันงาม และมีปัญญา รู้เหตุรู้ผล อันถ่องแท้ เพียบพร้อมด้วยคุณธรรม ให้ความสุข ความอบอุ่น ความสบายใจแก่บุคคลผู้เข้าใกล้คบหาสมาคม ให้ความรู้สึกที่ดีกับเพื่อนมนุษย์ด้วยกันซึ่งเป็นความงามจากภายในอันเป็นคุณสมบัติของความงามที่แท้จริง 2) ความงามที่เป็นคุณค่าเทียม ความงามภายนอกอันหมายถึงมายาคติด้านความงามของการทำศัลยกรรมความงาม ความงามภายนอกที่ยึดถือรูปลักษณ์วัตถุทางกายภาพที่ไม่มีแก่นสาร ไม่มีความคงทนถาวร ตกอยู่ภายใต้กฎแห่งไตรลักษณ์เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาคุณค่าจึงเสื่อมถอยลดลงจึงถือได้ว่าความงามภายนอกเป็นเพียงคุณค่าเทียม แนวคิดมายาคติด้านความงามของการทำศัลยกรรมความงามก็เช่นกัน เมื่อพิจารณาอย่างแยบคายแล้วจะเห็นว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือความไม่เที่ยงแท้แน่นอน ไม่คงทน ไม่มีแก่นสาร ซึ่งสอดคล้องกับ พระคชภู มิธกกุโร ได้กล่าวถึงคุณค่าของสตรีไว้ในหนังสือ “ผู้หญิงกับการปฏิบัติธรรม” สรุปได้ว่า “สตรีคือผู้มีสติ อันเป็นความหมายที่ท่านพุทธทาสอธิบายว่า มีสติในการนั่งห่ม ในการลุกนั่งการยืน การนอน การเดิน การกิน การพูดมีสติตลอดเวลา จึงเป็นผู้หญิงที่งาม ซึ่งเป็นความงามแท้จริงอยู่ที่ใจและกริยา ถ้าเป็นคนที่ทำความดี มีจิตใจงาม เป็นเด็กก็เป็นเด็กที่มีกริยามารยาทงาม เป็นคนแก่ ก็เป็นคนแก่ที่สงบเสียงมสง่างาม มีความรู้อย่างนี้ก็เป็นที่ยังปรารถนา ทุกคนก็อยากจะเข้าใกล้ เพราะได้รับประโยชน์และสบายใจที่ต้องสร้างให้มีขึ้นในจิตใจของเรา” ซึ่งสอดคล้องกับ พระธรรมธีรราชมหารุณี, (โชดก ญาณสิทธิ ป .๕.9) กล่าวเกี่ยวกับรูปเป็นสิ่งไม่เที่ยงไว้ในหนังสือ “วิปัสสนากรรมฐานในงานพระราชทานเพลิงศพพระเทพโพธิวิเทศ” สรุปได้ว่า “รูปคือธรรมชาติที่แตกดับ เมื่อว่าโดยลักษณะที่จตุกะ คือ มีการสลายแปรปรวน เป็นลักษณะ มีการแตกแยกกันเป็นกิจ (กับจิต) ได้เป็นกิจ มีความเป็นอภัยกตธรรมเป็นผลมีวิญญูญาณเป็นเหตุใกล้ ส่วนนาม เป็นธรรมชาติที่นุ่มไปหาอารมณ์เมื่อว่าโดยลักษณะที่จตุกะคือ มีการรู้อารมณ์เป็นลักษณะ มีการเกิดก่อนและเป็นประธานในธรรมทั้งปวงเป็นกิจ มีการเกิดขึ้นต่อเนื่องกันไม่ขาดสายเป็นผล มีนามรูปเป็นเหตุใกล้ให้เกิดดังนี้ ปัญญาที่รู้ว่า ขณะตาเห็นรูปหูได้ยินเสียง จมูกได้กลิ่น ลิ้นได้รส กายถูก เย็น ร้อน อ่อน แข็ง (อาการกาย 32 ประการ) ก็มีเพียง 2 อย่างเท่านั้น คือมีแต่รูปกับนาม เป็นอย่างนี้ทั่วสากลโลก นี้เป็นสังขธรรมแท้ไม่แปรผัน”

2) มายาคติด้านการศัลยกรรมความงามซึ่งจัดเข้าในหมวดความงามภายนอกอันเป็นสภาพธรรมที่ไม่งาม อันมีเหตุประกอบขึ้นด้วย กิเลส อกุศล อวิชา เป็นต้น ไม่สามารถอนุโลมเข้าในความงามตามคติทางพระพุทธศาสนาทั้ง 3 ด้านได้ เพราะความงามตามคติทางพระพุทธศาสนาทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย ความงามในเบื้องต้น ความงามท่ามกลาง และความงามในที่สุด เป็นความงามในที่สุดพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมงามด้วยความเป็นสภาพธรรมที่เป็นนามธรรมที่เป็นสภาพธรรมฝ่ายดี คือ กุศลธรรม มีปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับ ท่านพุทธทาส (ภิกขุ) ที่ได้กล่าวไว้ในหนังสือ หลักธรรมอสุภกัมมฐาน

สรุปได้ว่า อสุภะเป็นสิ่งที่ทำให้เราเห็นว่าสิ่งที่เราเห็นกันว่างามนั้น มันไม่งาม กระทั่งทั้งหมดทั้งเนื้อทั้งตัว เช่น ให้ไปดูซากศพในป่าช้าจะมองเห็นสภาพความเป็นจริงของร่างกายที่เป็นไปตามธรรมชาติจะมาเป็นเครื่องทำให้สลดสังเวช จะข่มความรู้สึกที่เป็นความกำหนัดไปดูซากศพต่าง ๆ เหล่านี้แล้วจะพบความจริงของธรรมชาติ ซึ่งถือว่าเป็นความงามในทางธรรมะ ซึ่งจะช่วยให้มนุษย์ดีขึ้น หรือเอาชนะกิเลสได้ ความงามอยู่ที่ซากผิวนั้น ให้ขยันไปดู และก็ขยันเจริญปฏิกุศลสัญญา อสุภสัญญา ซึ่งสอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ ที่ได้ให้ความหมายไว้ในหนังสือพจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ สรุปได้ว่า อสุภะเป็นสภาวะที่ไม่งาม พิจารณาร่างกายของตนและผู้อื่นให้เห็นสภาพที่ไม่งาม ในความหมายเฉพาะ หมายถึง ซากศพในสภาพต่าง ๆ ซึ่งเป็นอารมณ์กรรมฐาน และซึ่งสอดคล้องกับ พุทธศิริ โคตรชมพู, ที่ทำวิจัยเรื่อง การศึกษากายานุปัสสนาในมหาสติปัฏฐานสูตร พบว่า การเจริญกายานุปัสสนาในมหาสติปัฏฐานสูตรเป็นการฝึกให้มีสติกำหนดรู้ในอริยาบถทุกๆอริยาบถ มีการก้าวไป ถอยกลับ การแล การเหลียว การเหยียด การคู้ การนุงหม การฉัน การตีม การถ่ายอุจจาระและถ่ายปัสสาวะ การเดินเป็นต้น การกำหนดในอริยาบถเหล่านี้ เป็นการฝึกให้เกิดสัมปชัญญะ รู้เท่าทันอริยาบถตามสภาพความเป็นจริงสภาวะรูปในทางพระพุทธศาสนา และส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างสำคัญในการทำวิจัยครั้งนี้คือการชวนเชิญให้พิจารณาอสุภะสัญญาและป่าช้า 9 เพื่อที่จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจและเบื่อหน่ายในรูปกาย มองเห็นว่าเป็นของไม่น่ายินดีและไม่ควรยึดมั่นเอาเป็นตัวตน

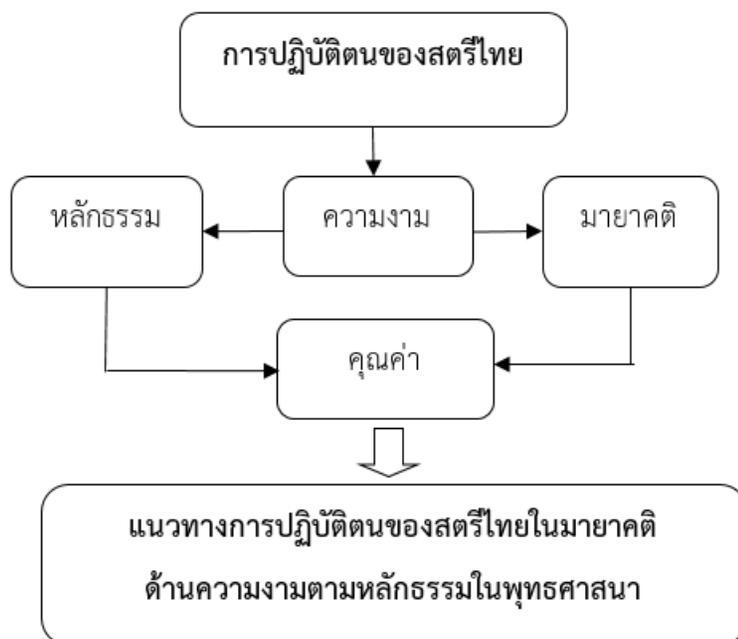
ข้อเสนอแนะ

- 1) ศึกษาмайาคติด้านความงามกับแนวคิดประโยชน์ทางพระพุทธศาสนาว่ามีคุณค่าและความสำคัญอย่างไร
- 2) ศึกษาปัญหาการทำศัลยกรรมความงามในทางมายาคติกับลักษณะของการกระทำผิดศีลข้อ 4 ว่าเป็นอย่างไร

องค์ความรู้ใหม่

มายาคติด้านความงามของการศัลยกรรมความงามนั้นเป็นการเข้าไปกระทำการแก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลงข้อบกพร่องกับวัตถุซึ่งก็คืออวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายมนุษย์ให้ดีขึ้น หรือสวยงามยิ่งขึ้นตามคติและค่านิยม สตรีไทยนอกจากจะมีความงามภายในตามกรอบวัฒนธรรมจารีตประเพณีตามคติของไทยแล้ว ในสมัยปัจจุบันความงามภายนอกในส่วนรูปร่างหน้าตาที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้ก็มีส่วนสำคัญไม่แพ้กัน สตรีไทยจึงนิยมการทำศัลยกรรมความงามเพื่อแก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในส่วนที่บกพร่องให้ดีขึ้นตามค่านิยมเรื่องความงาม ทั้งนี้ก็เพื่อตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลให้มีความมั่นใจใน

บุคลิกภาพภายนอก ให้เป็นประโยชน์ในปัจจุบันสามารถทำงานหรือการปฏิบัติตนให้บรรลุเป้าหมายได้ง่ายขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรัณย์พัฒน์ อิมประเสริฐ. (2554). พฤติกรรมการใช้บริการคลินิกเสริมความงามของลูกค้าผู้ชายในจังหวัดนนทบุรี. รายงานการวิจัย.
- กัลยา คิดก่อนทำ. (2554). ศึกษาวิเคราะห์ศัลยกรรมความงามในมุมมองทางพระพุทธศาสนา. สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- กลุ่มพุทธทาสศึกษา. (2542). บางแง่มุมของกามในทัศนะพุทธทาสภิกขุ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุขภาพใจ.
- จงจิต พานิชกุล. (2553). การศึกษาการทำศัลยกรรมความงามในมุมมองของพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. (2539). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

- ประพนธ์ ผาสุกยี่ต (ผู้แปลและเรียบเรียง). (2556). OSHO เซอร์วิปัญญา (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร.
บริษัท พรีเมียมดี พลับริชชิ่ง จำกัด.
- พระธรรมธีรราชฆาตมุนี (โชดก ญาณสิทธิ์ ป.ธ.9). (2554). วิปัสสนากรรมฐานในงานพระราชทานเพลิง
ศพพระเทพโพธิวิเทศ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ที่ บริษัทประยูรวงศ์ พรินต์ติ้ง
จำกัด.
- พระดุษฎี เมธงกุโร. (2523). ผู้หญิงกับการปฏิบัติธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2557). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. (พิมพ์ครั้งที่ 11).
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. (พิมพ์ครั้งที่ 12).
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2549). สุขภาวะองค์รวมแนวพุทธ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบันลือธรรม.
- พระพรหมยานเถร (ทอง สิริมงคล). (2547). ตอบปัญหามหาสติปัฏฐาน 4. เชียงใหม่: วัดพระธาตุดุสิตจอมทอง.
พูลศิริ โคตรชมพู. (2557). การศึกษากายานุปัสสนาในมหาสติปัฏฐานสูตร. สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎี
บัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มณีพรรณ เสกธีระ. (2557). การศึกษาหลักธรรมเรื่องความงามในคัมภีร์พระพุทธานุศาสนานาเถรวาท.
วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.